

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
Ю.В. Подрез
Ю.В. Подрез
«02» вересня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІОГРАФІЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ**

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма Історія та археологія

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«02» вересня 2024 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

Суми – 2024

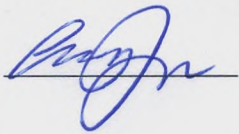
Розробник:

Горобець І.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії , міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії , міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії , міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 6		Обов'язкова
		Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 180	Магістр	3-й
		Семестр
		5-й
		Лекції
		32 год.
		Практичні, семінарські
		48 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		96 год.
Консультації		
4 год.		
Вид контролю: залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історіографія всесвітньої історії» є історичною дисципліною. Предметом вивчення навчальної дисципліни є проблеми зародження, становлення та розвитку історіографії всесвітньої історії та перспектив розвитку світової історичної науки на початку ХХІ ст.

Навчальна дисципліна «Історіографія всесвітньої історії» входить до переліку варіативних компонентів освітньо-професійної програми (цикл професійної підготовки).

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**:

ІК 1. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **спеціальних компетентностей**:

СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 4. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 6. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

- СК 7.** Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
- СК 9.** Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
- СК 10.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією
- СК 13.** Здатність аналізувати події і процеси національної історії у загальноєвропейському та загальносвітовому контекстах.
- СК 14.** Здатність використовувати у фаховій діяльності знання з гуманітарних дисциплін, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Виходячи з методологічних та пропедевтичних функцій дисципліни «Історіографія всесвітньої історії» її вивченню передують опанування інших навчальних дисциплін. Таких: «Нова історія країн Європи та Америки», «Нова історія країн Азії та Африки», «Історія середніх віків», «Історія стародавнього світу», «Історія України».

3. Результати навчання за дисципліною

- ПРН 1.** Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
- ПРН 2.** Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
- ПРН 3.** Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
- ПРН 4.** Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
- ПРН 5.** Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
- ПРН 6.** Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
- ПРН 7.** Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
- ПРН 11.** Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
- ПРН 12.** Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.
- ПРН 13.** Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють

різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

ПРН 15. Аналізувати та пояснювати суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль у 1 семестрі складається з таких компонентів:

- **70 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **30 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготування рефератів, есе тощо).

Разом – **100 балів.**

Розподіл балів

Поточний контроль							Разом	Загальна сума
Розділ 1							70	100
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	T 1.5	T 1.6	T 1.7		
Поточний контроль								
10	10	10	10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи								
4	4	4	4	4	5	5	30	

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями :

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст історичних подій та фактів, що підлягають засвоєнню

	при вивченні теми; визначає та правильно інтерпретує історичні явища та процеси; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси подій, які складають предмет аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні фактів та подій історіографії всесвітньої історії. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст історичних подій та фактів, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно інтерпретує історичні явища та процеси; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси подій, які складають предмет аналізу; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників з «Історіографії всесвітньої історії.», окремих історичних прикладах. Під час заняття продемонстрована ініціативність.
3	Здобувач вищої освіти дає відповіді на питання семінарського заняття, відтворює факти та події, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає, проте неточно інтерпретує явища та процеси з історіографії; завдання виконує з неістотними помилками; може визначати спільні та відмінні риси подій, які складають предмет заняття, допускаючи незначні помилки.
2	Здобувач вищої освіти дає відповіді на більшість питань семінарського заняття, відтворює факти та події, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; лише називає явища та процеси з історіографії; завдання виконує з неістотними помилками; не може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет аналізу, називаючи при цьому їх ознаки.
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює факти і події, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни (залік)

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
21-25	A	Відмінно	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем та якісне виконання

			практичного завдання.
16-20	B	Добре	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем та не зовсім якісне виконання практичного завдання.
11-15	C		Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем, виконання практичного завдання з окремими неґрубими помилками.
6-10	D	Задовільно	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним виконанням практичного завдання.
1-5	E		Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка містить певні неґрубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним і неповним виконанням практичного завдання
0	FX	Незадовільно	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу, за неякісне виконання практичного завдання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravovabaza>).

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Історіографія всесвітньої історії» можуть бути:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- підготовка доповідей, есе, презентацій. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни

приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

Питання для підсумкового контролю:

1. Предмет, мета, завдання та теоретико-методологічна основа курсу „Історіографія всесвітньої історії».
2. Становлення історичних знань у країнах Стародавнього Сходу.
3. Історична думка Стародавньої Греції.
4. Історична думка Стародавнього Риму.
5. Становлення історичної науки у середні віки.
6. Історичні погляди Августина Аврелія.
7. Основні тенденції середньовічної історіографії.
8. Загальна характеристика гуманістичної історіографії у XV–XVI ст.
9. Гуманістична історіографія Італії.
10. Особливості німецької гуманістичної історіографії.
11. Історико-філософські основи просвітницької історіографії.
12. Просвітницька історіографія у Франції.
13. Особливості просвітницької історіографії в Англії.
14. Просвітницька історіографія у Німеччині.
15. Основні тенденції американського просвітництва.
16. Становлення історіографії Романтизму.
17. Французька історична школа доби Реставрації.
18. Розвиток Романтизму в німецькій історичній науці.
19. Торійська та вігська історіографії Англії.
20. Особливості американського романтизму.
21. Становлення позитивістської історіографії.
22. Позитивістська історіографія Великобританії.
23. Позитивістська історіографія Франції.
24. Позитивізм в Італії.
25. Позитивістська історіографія Німеччини.
26. Генезис історичних поглядів К. Маркса та Ф. Енгельса.
27. Історична наука в країнах Азії, Африки та Латинської Америки (від середньовіччя – до середини XIX ст.).
28. Історична наука в умовах кризи позитивізму (кінець XIX – перша половина XX ст.).
29. Французька історіографія (кінець XIX – перша половина XX ст.).
30. Історіографія Великобританії (кінець XIX – перша половина XX ст.).
31. Німецька історіографія (кінець XIX – перша половина XX ст.).
32. Історіографія США (кінець XIX – перша половина XX ст.).

33. Історична наука в країнах Азії, Африки та Латинської Америки (кінець XIX – перша половина XX ст.).
34. Теорія культурно-історичних типів М. Данилевського.
35. Концепція локальних культур О. Шпенглера.
36. Цивілізаційна парадигма історії А.Дж. Тойнбі.
37. Історичні погляди П. Сорокіна.
38. Виникнення та перший етап діяльності школи „Анналів”.
39. Другий етап розвитку школи “Анналів”.
40. Школа “Анналів” на сучасному етапі розвитку історичної науки.
41. Вплив Школи «Анналів» на національні історіографії.
42. Постмодерністський виклик історичному пізнанню.
43. Основні тенденції розвитку історіографії у другій половині XX – на початку XXI ст.
44. Французька історіографія у другій половині XX – на початку XXI ст.
45. Історіографія Великобританії у другій половині XX – на початку XXI ст.
46. Німецька історіографія у другій половині XX – на початку XXI ст.
47. Історіографія США у другій половині XX – на початку XXI ст.
48. Розвиток історіографії в країнах Північної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.
49. Розвиток історіографії в країнах Західної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.
50. Розвиток історіографії в країнах Східної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.
51. Розвиток історіографії в країнах Центральної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.
52. Розвиток історіографії в країнах Південної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.
53. Історична наука в країнах Азії, Африки та Латинської Америки у другій половині XX – на початку XXI ст.
54. Історичні погляди Г. Кіссінджера
55. Історико-політична концепція З. Бжезинського.
56. Концепція історичного пізнання Х. Уайта.
57. Історичні погляди А. Тоффлера.
58. «Кінець історії» Ф. Фукуями.
59. Історична концепція І. Валлерстайна
60. „Зіткення цивілізацій” С. Гантінгтона.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Історіографія всесвітньої історії» складається з одного розділу, який в цілому висвітлює особливості зародження, становлення та розвитку історіографії всесвітньої історії та перспектив розвитку світової історичної науки на початку XXI ст.

Розділ 1. Становлення та розвиток історіографії всесвітньої історії: від стародавніх часів - до початку XXI ст.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Розділ 1. Становлення та розвиток історіографії всесвітньої історії: від стародавніх часів - до початку XXI ст.

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу „Історіографія всесвітньої історії”.

Предмет і завдання історіографії як спеціальної історичної дисципліни. Місце і роль історіографії у структурі історичної науки. Аспекти історіографічного дослідження. Розділи історіографії. Поняття „напрямок”, „течія” та „школа” в історіографії та критерії їх визначення.

Тема 1.2. Становлення і розвиток історичних знань у країнах Стародавнього Сходу, Греції та Риму. Середньовічна історіографія V–XIV ст. Розвиток гуманістичної історіографії.

Перші історичні записи і хроніки. („Шумерський царський список”, „Вавілонська хроніка” та інші). Біблійні уявлення про походження світу та історію людства.

Концепція історичного коловороту в „Історичних записках” Сима Цяня. Значення праць Сима Цяня для розвитку китайської історіографії. Праця Геродота „Історія” та її роль у розвитку історичної думки та історіографії. Праці Фуکیدіда, Ксенофонта, Полібія та їх внесок у розвиток історіографії всесвітньої історії.

Історична думка та історичні знання у Стародавньому Римі. Тит Лівій та його „Історія Риму”. Твори Г. Салюстія Криспа та Корнелія Тацита. Історична біографістика у римській історіографії. „Життя дванадцяти Цезарів” Гая Светонія Транквілла. Значення античної історіографії для подальшого розвитку історичних знань та історичної думки.

Провіденціалізм – основа середньовічної історичної думки та історіографії. Аврелій Августин і його роль у становленні історичної свідомості середньовіччя. Всесвітні хроніки як новий тип історичного твору.

Пам'ятки історичної думки Західної Європи. Історія людства у хроніці О. Фрейзингенського. Релігійно-містична концепція світової історії І. Флорського. Історичні твори Г. Ношанського.

Становлення гуманістичного світогляду. Гуманістична історіографія та її представники в Італії. «Політико-риторична школа» та її внесок у історіографію гуманізму. „Ерудитсько-критична школа” (Флавона Біондо, Лоренцо Валла). Ніколло Макіавеллі та Франческо Гвічардіні.

Особливості німецького гуманізму й історичної думки. С. Франк та його концепція світової історії.

Тема 1.3. Історична думка в епоху Просвітництва. Історіографія епохи Романтизму (перша половина XIX ст.). Особливості американського романтизму. „Рання школа”.

Історико-філософські основи просвітницької історіографії. Особливості та основні тенденції розвитку просвітницької історіографії в країнах світу.

Просвітницька історіографія у Франції. Роботи А. де Буленвільє, Ж.Б. Дюбо. Історичні погляди Вольтера. Історичні концепції французьких філософів-матеріалістів (Д. Дідро, К. Гельвецій, П. Гольбах). Розвиток просвітницької історичної думки у період Французької революції.

Просвітницька історіографія в Англії. Історичні погляди Д. Юма, Е. Гіббона. Шотландська філософсько-історична школа. Історичні погляди А. Сміта.

Просвітницька історіографія в Німеччині. Історико-філософська думка німецького Просвітництва (Г.Е. Лессінг, І. Кант, Й.В. Гете, Ф. Шиллер). Геттингенська історична школа. Німецьке яacobinство та історичні погляди його представників.

Криза просвітницької ідеології. Романтизм та його роль у розвитку історичної думки.

Французька історична школа доби реставрації. Історичні погляди О. Тьєррі, Ф. Гізо, Ф. Міньє, А. Тьєра.

Історична школа права в Німеччині (К.Ф. Савіньї, К.Ф. Ейхгорн). Становлення історико-романтичної школи Л. фон Ранке. Полеміка Л. фон Ранке з істориками гейдельбернської школи Ф.К. Шльоссером, Г. Гервінусом.

Торійська і вігська історіографія в Англії.

Історичні погляди Д. Бенкрофта, Ф. Паркмена, Д. Мотлі, І. Прескотта, Р. Хілдерта.

Значення американської романтичної історіографії у контексті світової історичної науки

Тема 1.4. Історична наука у другій половині XIX ст. Позитивізм. Позитивізм в Італії.

Роль „позитивної філософії” О. Конта та її розвиток в історико-соціологічних теоріях і концепціях Г. Спенсера, Д. Мілля, І. Тена, Т. Бокля. Роль філософії в становленні позитивістської історіографії.

Позитивістська історіографія в Англії. Т. Бокль.

Розвиток позитивістської історіографії у Франції. Позитивістські історичні школи (І. Тен, А. Олар, А. Сорель, А. Дебідур).

Позитивістська історіографія у Німеччині. Малогерманська історична школа (І. Дройзен, Г. Зібель, Г. Трейчке). Великогерманський напрямок в німецькій історіографії (Ю. Фіккер, І. Янсен). Культурно-історичний напрямок (Я. Буркхардт, Е. Томхайн). Історико-економічний напрямок (Г. Шмоллер, К. Бюхер). Культурно-історичний синтез К. Лампрехта.

Суспільна думка та історіографія в початковий період Рісорджименто.

Історична наука після національного об'єднання Італії. Позитивізм і філологічна школа.

Криза позитивістської історіографії в Італії.

Історичні погляди Б. Кроче.

Тема 1.5. Історичний матеріалізм та зародження марксистської історіографії.

Історичні і теоретичні джерела марксистської методології історії. Формування і еволюція історичних поглядів К. Маркса і Ф. Енгельса. Критика ідеалістичної концепції історії. Матеріалістичне розуміння історії. Марксистська концепція всесвітньої історії як закономірного процесу послідовної зміни соціально-економічних формацій. Класова боротьба як рушійна сила історії. Періодизація всесвітньої історії та її критерії. Основні проблеми всесвітньої історії в творах Маркса та Енгельса. Становлення марксистської історичної школи. В. Лібкнехт, А. Бебель, К. Каутський.

Тема 1.6. Історична наука в умовах кризи позитивізму (кінець XIX – початок XX ст.). Генезис основ культурно-історичної методології цивілізаційного аналізу. Постмодернізм та еволюція „Школи анналів”.

Французька історіографія. Криза позитивізму. Початок формування нової наукової школи (А. Мат'єс, А. Олар, Е. Хавісс).

Історіографія Великобританії на початку XX ст. (Д.О. Травільян, Д. Гобсон).

Німецька історіографія наприкінці XIX – у першій половині XX ст. (Д. Шефер, М. Ленц, Г. Дефельбрюк, В. Зомбард).

Історична наука США на початку XX ст. (Ф. Тернер, Ч. Бірз, Ф. Паррінгтон, К. Коммонс). Теорія культурно-історичних типів М.Я. Данилевського. Концепція локальних культур О. Шпенглера. Цивілізаційна парадигма історії А.Дж. Тойнбі. „Зіткення цивілізацій” С. Гантінгтона.

Виникнення та перший етап діяльності школи „Анналів”. Другий етап розвитку школи “Анналів”. Школа “Анналів” на сучасному етапі розвитку історичної науки.

Тема 1.7. Основні тенденції розвитку національних історіографій у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Подальший розвиток теоретичних основ „Нової історичної науки”. Структура і напрямки історичних досліджень „нової історичної науки”. „Нова соціальна історія”, „нова економічна історія”, „нова політична історія”.

Центри і школи „нової історичної науки”. Історична школа „Анналів” у Франції (Ж. ле Гоф, ле Руа Ладюрі, А.І. Марру, Ф. Фюре, Р. Мандру, Д. Рішер).

Кембріджська історико-демографічна школа (Т. Ламслетт, І. Хоскінем, І. Шефрід).

Оксфордська школа соціальної історії (Р. Семюель).

Нова історична наука у США. Асоціації соціальної і місцевої історії. Дослідження в галузі соціальної історії (Б. Ратман). Психоісторія. Кліометрія в американській історіографії.

Соціально-критична школа в історіографії ФРН (У. Веллер, Ю. Кока).

Зростання ролі історичної науки США у світовій історіографії. „Школа бізнесу” в американській історіографії. Дослідження представників „школи консенсусу” (Д. Бурсін, Р. Браун, Л. Харсу). Школа „реальної політики” (Г. Моргентгау, Д. Кеннон). Вплив ідеології неолібералізму і неоконсерватизму на американську історіографію.

Розвиток історичної науки у Великобританії.

Особливості розвитку німецької історіографії.

Провідні центри і школи у французькій історіографії.

Італійська історіографія.

Історична наука в Іспанії.

Розвиток історіографії у країнах Східної Європи. Вплив соціально-економічних та політичних перетворень 80 рр. ХХ ст. на історичну науку в Угорщині, Румунії.

Історична наука в країнах Азії, Африки та Латинської Америки.

Основні проблеми і тенденції розвитку світової історіографії на початку ХХІ ст.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.
РОЗДІЛ 1.					
Тема 1.1. Предмет і завдання курсу „Історіографія всесвітньої історії”.	22	2	2		14
Тема 1.2.. Становлення і розвиток історичних знань у країнах Стародавнього Сходу, Греції та Риму. Середньовічна історіографія V–XIV ст. Розвиток гуманістичної історіографії.	32	4	8		14
Тема 1.3. Історична думка в епоху Просвітництва. Історіографія епохи Романтизму (перша половина XIX ст.). Особливості американського романтизму. „Рання школа”.	32	6	8		14
Тема 1.4. Історична наука у другій половині XIX ст. Позитивізм. Позитивізм в Італії.	30	6	8		14
Тема 1.5. Історичний матеріалізм та зародження марксистської історіографії.	28	4	6		14
Тема 1.6. Історична наука в умовах кризи позитивізму (кінець XIX – початок XX ст.). Генезис основ культурно-історичної методології цивілізаційного аналізу. Постмодернізм та еволюція „Школи анналів”	32	6	8		13
Тема 1.7. Основні тенденції розвитку національних історіографій у другій половині XX – на початку XXI ст..	34	4	8	4	13
Усього годин	210	32	48	4	96

7.3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Год.
1	Предмет і завдання курсу „Історіографія всесвітньої історії”.	2
2	Становлення і розвиток історичних знань у країнах Стародавнього Сходу, Греції та Риму. Середньовічна історіографія V–XIV ст. Розвиток гуманістичної історіографії	4
3	Історична думка в епоху Просвітництва. Історіографія епохи Романтизму (перша половина XIX ст.). Особливості американського романтизму. „Рання школа”.	6
4	Історична наука у другій половині XIX ст. Позитивізм. Позитивізм в Італії.	6
5	Історичний матеріалізм та зародження марксистської історіографії.	4
6	Історична наука в умовах кризи позитивізму (кінець XIX – початок XX ст.). Генезис основ культурно-історичної методології цивілізаційного аналізу. Постмодернізм та еволюція „Школи анналів”	6
7	Основні тенденції розвитку національних історіографій у другій половині XX – на початку XXI ст..	4
Разом		48

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Ададуrow В. Нові “території” історії: проблеми синтезу соціальних наук утворчості третього покоління школи “Анналів” (на прикладі концептуальних поглядів Еммануеля Ле Руа Лядюрі) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2000. – Вип. 35-36.
2. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV – XVIII ст. Т.1: Структури повсякденності: можливе і неможливе. – Київ, 1995; Т.2: Ігри обміну. – Київ, 1997; Т.3: Час світу. – Київ, 1998.
3. Голиш Г. М. Історія історичної науки від найдавніших часів до кінця XIX століття [Текст]: підручник для студ. ВНЗ зі спец. "Історія" / Г. М. Голиш ; МОН України, Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького, Навч.- науковий ін-т історії філософії. – Черкаси : Вертикаль, 2015.
4. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуrow В. Французька історіографія XX століття. – Львів, 2001.
5. Вісліч Томаш. Польська історіографія 1989–2009 рр.: дуже суб’єктивні підсумки // Історіографічні дослідження в Україні: зб. наук. праць. – К., 2013. – Вип. 23.
6. Зашкільняк Л.О. Методологія історії: від давнини до сучасності. – Львів, 1999.
7. Зашкільняк Л.О. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів. – Львів, 2007.
8. Історія і Влада: Колективна монографія. – К., 2016.
9. Історія та історіографія в Європі. Збірник наукових праць / Редактори С. Стельмах, Г. Хаусман. – Київ, 2003 – 2004. – Вип. 1, 2–3.

10. Кукурудзяк М.Г. Історіографія історії нового і новітнього часу країн Європи і Америки. Конспект лекцій / М.Г. Кукурудзяк. – Кам'янець-Подільський, 2002.
11. Мотрук С. Нові тенденції у розвитку чеської та словацької історіографії в 90-х роках ХХ ст. // Історія та історіографія в Європі. – Київ, 2003. – Вип. 1–2.
12. Нові перспективи історіописання. За редакцією Пітера Берка. – Київ, 2004.
13. Посохов С.І., Куделю С.М., Зайцева Ю.Л. Історіографічний словник Навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів. – Харків, 2004.
14. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії XVII–XX століть. – Київ, 2002.
15. Краківська історична школа в польській історіографії Харківський історіографічний збірник. - Х., 2006. № 8. - С. 125-131.
16. Сінкевич Є. Г. Місце краківської історичної школи в польській історіографії другої половини XIX - XX ст. // Український історичний журнал. - 2008. -№ 1.-С. 194-201.
17. Таран Л.В. Французька історіографія (70-ті рр. XIX – 80-ті рр. XX ст.). – К., 1991.
18. Шульженко Ф.П. Історія політичної думки вчень зарубіжних країн. Підручник. -Київ,2007.
19. Яковенко Н.М. Вступ до історії. -К.: Критика, 2007.